

บทปริทัศน์

จันทรานูช มหากาญจนะ*

เสนอสาระจากการบรรยาย ณ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ โดย Larry Diamond จากมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด เมื่อสิงหาคม 2561 ในหัวข้อ “เสรีประชาธิปไตยกำลังตกอยู่ในสภาวะวิกฤติหรือไม่?” ซึ่งเป็นเนื้อหาส่วนหนึ่งจากหนังสือที่จะตีพิมพ์ในเดือนมิถุนายน 2562 เรื่อง *Ill Winds: Saving Democracy from Russian Rage, Chinese Ambition, and American Complacency* (Penguin, June 2019)

ก่อนอื่น ขอกล่าวถึง แนวโน้มที่มีความสำคัญต่อสถานะของโลกในช่วงหลายปีที่ผ่านมา และดูเหมือนจะมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ โดยแนวโน้มประการแรกคือ การลดลงของระดับเสรีภาพและความเป็นประชาธิปไตย ส่วนแนวโน้มอื่น ๆ จะเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดแนวโน้มประการแรกนั่นเอง ประกอบด้วย แนวโน้มการเสื่อมถอยของหลักนิติรัฐ ซึ่งหลักนิติรัฐนั้นมีความสำคัญต่อระบอบประชาธิปไตยและการพัฒนาเป็นอย่างยิ่ง การพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริงนั้นจะเกิดขึ้นไม่ได้หากปราศจากหลักธรรมาภิบาล แนวโน้มถัดมาคือ กระแสประชานิยมที่ปราศจากหลักเสรีนิยม (Illiberal Populism) ส่วนแนวโน้มที่ปฏิสัมพันธ์กับกระแสประชานิยมที่ปราศจากหลักเสรีนิยมและส่งผลให้ทวีความรุนแรงมากขึ้น คือแนวโน้มการแบ่งขั้วทางการเมืองอย่างรุนแรงและความไม่อดทนอดกลั้นต่อความแตกต่างหลากหลายในสังคม ซึ่งในส่วนนี้ สื่อสังคมเป็นปัจจัยเสริมที่ทำให้การแบ่งขั้วทางการเมืองมีลักษณะที่รุนแรงมากขึ้นด้วย ต่อมาคือ แนวโน้มการหวนคืนของอำนาจเผด็จการของจีนและรัสเซีย และแนวโน้มของอำนาจรูปแบบใหม่ ที่เรียกว่า “Sharp Power” ส่วนแนวโน้มสุดท้ายคือ ความเสื่อมถอยของค่านิยมประชาธิปไตยและความเชื่อมั่นที่มีต่อประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศประชาธิปไตยในยุโรป

ภาวะถดถอยอย่างรุนแรงของเสรีภาพและความเป็นประชาธิปไตย

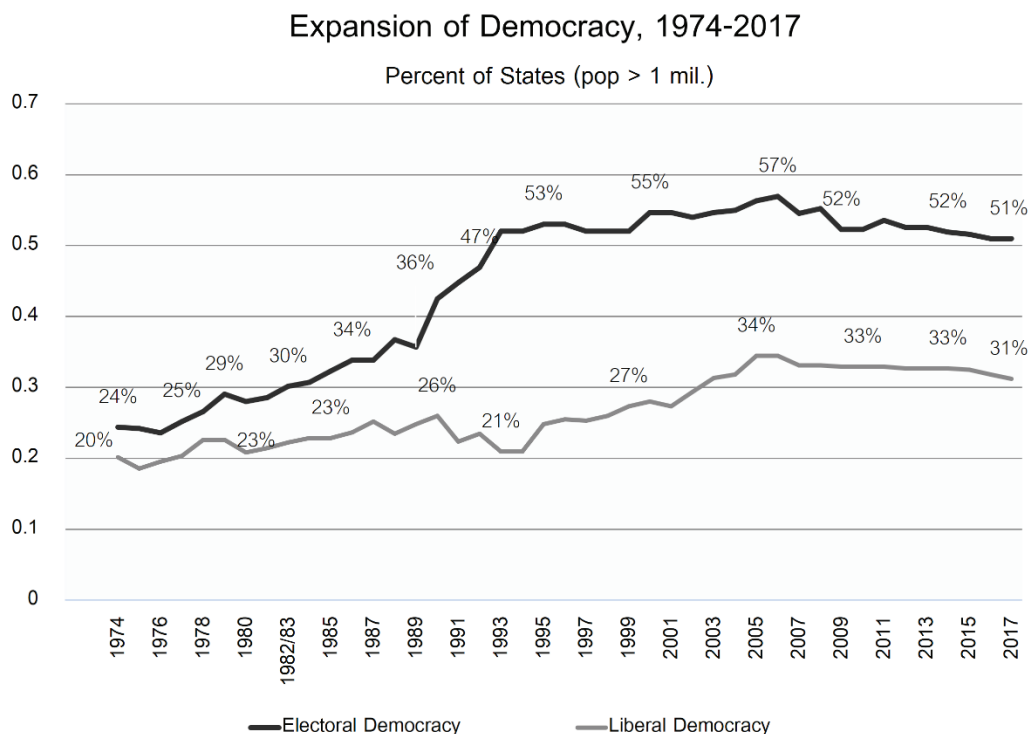
ขอเริ่มต้นด้วยการอธิบายกรอบของประชาธิปไตยก่อน แน่นอนว่า เมื่อเรานึกถึงประชาธิปไตยเรามักจะนึกถึงเสียงข้างมาก และอำนาจอธิปไตยของปวงชนที่สามารถเลือกผู้นำและปรับเปลี่ยนผู้นำภายใต้กระบวนการการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ยุติธรรม อย่างไรก็ตาม เราอาจจะมึระบบการเมืองที่มีการแข่งขันกัน ณ ระดับหนึ่งและประชาชนก็มีสิทธิเลือกผู้นำผ่านกระบวนการการเลือกตั้ง

* คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

อีเมล: chandranuj@hotmail.com

แต่ก็อาจจะได้รัฐบาลที่มีการทุจริตคอร์รัปชัน ขาดหลักนิติรัฐ และเมื่อถึงจุดนั้น คนก็อาจจะตั้งคำถามว่าทำไมจะต้องมีประชาธิปไตย โดยในบริบทที่มีลักษณะเช่นนี้ ประชาธิปไตยจะอยู่รอดได้ยาก ดังนั้น จึงมีความสำคัญมากทีเดียวที่เราควรใส่ใจกับสองมิติที่สำคัญของระบอบเสรีประชาธิปไตยที่มีคุณภาพสูง เราต้องการรัฐบาลเสรีนิยมที่เปิดให้ประชาชนมีเสรีภาพส่วนบุคคลในการสมาคมกันในระดับสูง เสรีภาพในการแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิดและความคิดเห็นของตนเอง และเสรีภาพในการขับเคลื่อนสังคม ส่วนอีกมิติหนึ่งคือ การที่รัฐให้ความสำคัญต่อการสร้างความเท่าเทียมกันในสังคม หรืออย่างน้อยก็มีความพยายามที่จะจำกัดความเหลื่อมล้ำในสังคมไม่ให้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้คนในสังคมสามารถใช้ชีวิตอย่างเหมาะสม ณ ระดับหนึ่ง ที่จะทำให้การแข่งขันเพื่อเข้ามามีอำนาจทางการเมืองนั้นไม่ถูกบิดเบือนปิดกั้นอันเนื่องมาจากความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจนั่นเอง

เราจะสามารถควบคุมการคอร์รัปชันได้ด้วยการส่งเสริมให้มีความโปร่งใสในการบริหารงานภาครัฐ และการต่อสู้ให้มีการใช้หลักนิติรัฐอย่างเข้มแข็งภายใต้กระบวนการยุติธรรมที่มีความเป็นอิสระ ระบอบประชาธิปไตยที่มีคุณภาพจำเป็นต้องมีรัฐบาลที่มีหลักธรรมาภิบาล และมีสถาบันทางการเมืองที่มีความเข้มแข็ง จึงจะสามารถรักษาหลักนิติรัฐและความสามารถในการถูกตรวจสอบในแนวนราบ (horizontal accountability) ผ่านกระบวนการภาคประชาสังคมไว้ได้

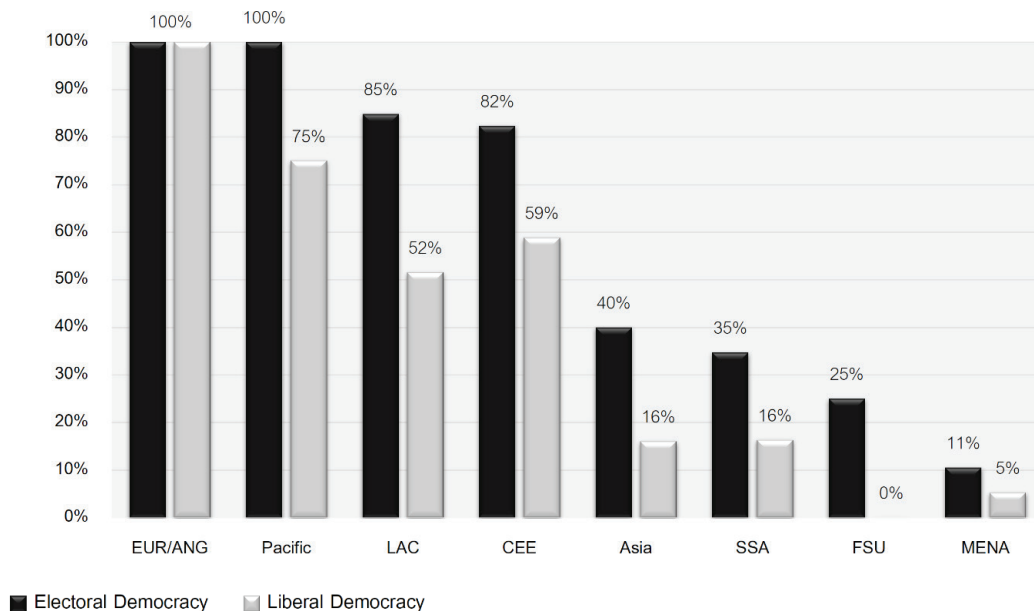

ภาพที่ 1. การขยายตัวของระบอบประชาธิปไตยในช่วงปี ค.ศ.1974-2017

ความเป็นประชาธิปไตยสามารถถูกวัดได้โดยแบ่งออกเป็นสองระดับ และในที่นี้เราจะพรรณนาข้อมูลของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกที่มีประชากรตั้งแต่หนึ่งล้านคนขึ้นไป ในภาพที่ 1 เส้นกราฟสีดำคือสัดส่วนของประเทศที่มีความเป็นประชาธิปไตยในระดับมาตรฐานขั้นต่ำ ซึ่งก็คือ ประเทศที่เปิดให้ประชาชนมีสิทธิเลือกผู้นำผ่านกระบวนการการเลือกตั้งที่มีความบริสุทธิ์ยุติธรรม (ประชาธิปไตยแบบการเลือกตั้ง-electoral democracy) ส่วนระดับมาตรฐานที่สองแสดงบนเส้นกราฟสีเทาที่แสดงให้เห็นถึงสัดส่วนของประเทศที่มีความเป็นเสรีประชาธิปไตย กล่าวคือ เป็นประเทศที่มีความพยายามปกป้องหลักนิติรัฐและความโปร่งใส (เสรีประชาธิปไตย-liberal democracy) จะเห็นได้ว่า เมื่อคลื่นประชาธิปไตยระลอกที่ 3 เริ่มต้นขึ้นในช่วงปี ค.ศ.1974 ประมาณหนึ่งในสี่ของประเทศทั้งหลายทั่วโลกที่มีประชากรตั้งแต่หนึ่งล้านคนขึ้นไปเป็นประเทศที่มีประชาธิปไตยแบบมาตรฐานขั้นต่ำที่มีการเลือกตั้ง ซึ่งเกือบทั้งหมดของประเทศทั้งหลายที่อยู่ในกลุ่มนี้ก็เป็นประเทศที่มีเสรีประชาธิปไตยเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม เมื่อระยะเวลาผ่านไปจะเห็นได้ว่า สัดส่วนประเทศที่เป็นประชาธิปไตยแบบการเลือกตั้งกับสัดส่วนของประเทศที่เป็นเสรีประชาธิปไตยมีระยะห่างกันมากขึ้น เราได้เห็นการเจริญเติบโตของประชาธิปไตยในโลก ที่ประเทศต่าง ๆ ได้เปิดให้มีการเลือกตั้ง มีการแข่งขันชิงอำนาจทางการเมืองกันภายใต้ความไม่แน่นอนว่าใครจะเป็นผู้ที่ชนะการเลือกตั้ง แต่ในขณะเดียวกัน ประเทศเหล่านี้ก็ยังไม่สามารถบรรลุมิติของความเป็นเสรีประชาธิปไตยภายใต้หลักธรรมาภิบาล การปกป้องสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน การควบคุมการทุจริตคอร์รัปชัน และการปกป้องหลักนิติรัฐได้ เราจึงเห็นระยะห่างที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ระหว่างประชาธิปไตยแบบการเลือกตั้งและเสรีประชาธิปไตย

อีกสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญที่เราได้เห็นจากภาพที่ 1 นั่นก็คือ ร้อยละของประเทศที่เป็นประชาธิปไตย ไม่ว่าจะเป็นประชาธิปไตยแบบการเลือกตั้งหรือเสรีประชาธิปไตยก็ตาม ได้เพิ่มขึ้นจนถึงระดับสูงที่สุดในปี ค.ศ.2005 และตั้งแต่ปี ค.ศ.2006 เป็นต้นมา ประเทศที่เป็นประชาธิปไตยได้ลดจำนวนลง การเติบโตของประชาธิปไตยในโลกได้เกิดการหยุดชะงัก เราได้เห็นลักษณะของความฝ่อร้อนของประชาธิปไตย โดยในปัจจุบันนี้ มีเพียงประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 51) ของประเทศทั่วโลกที่เป็นประชาธิปไตยแบบเลือกตั้ง และสัดส่วนของประเทศที่เป็นเสรีประชาธิปไตยลดลงเหลือเพียงร้อยละ 31 เท่านั้น

Democracy by Region, 2017

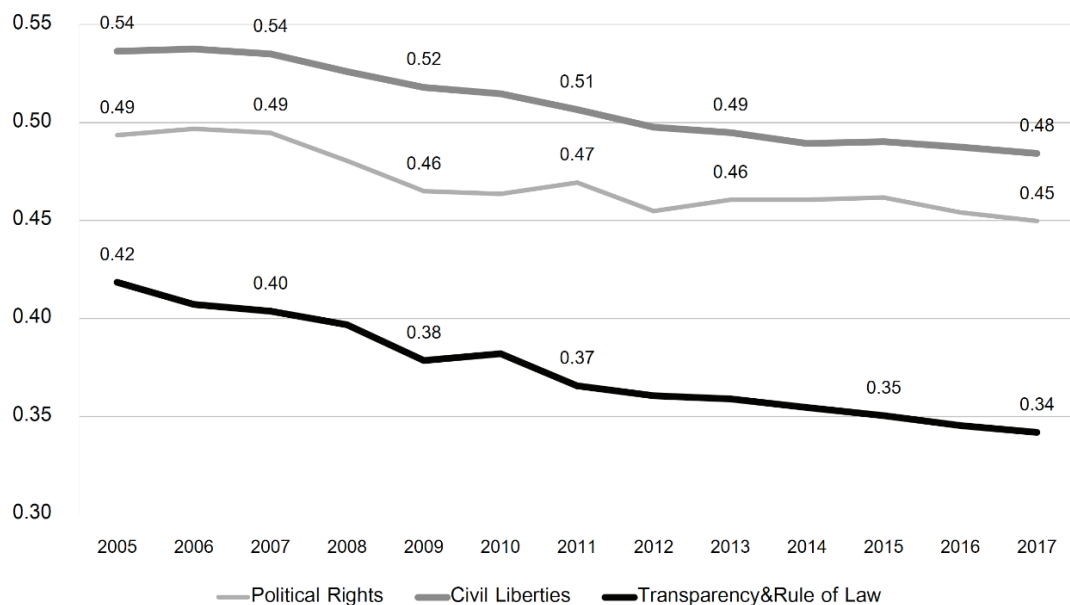
ภาพที่ 2. ร้อยละของประชาธิปไตยจำแนกตามภูมิภาค (2017)

หากพิจารณาข้อมูลความเป็นประชาธิปไตยโดยจำแนกตามภูมิภาคในปี ค.ศ.2017 จะเห็นได้ว่า ประเทศในทวีปยุโรปตะวันตกและทวีปอเมริกาเหนือ (EUR/ANG) เป็นประเทศเสรีประชาธิปไตยแต่หลาย ๆ ประเทศในเขตดังกล่าว รวมทั้งประเทศสหรัฐอเมริกา ก็กำลังตกอยู่ภายใต้แรงกดดันหลายด้าน ส่วนประเทศในหมู่เกาะแปซิฟิก (Pacific) ก็เป็นประเทศที่เป็นเสรีประชาธิปไตยเช่นกัน ประเทศในเขตลาตินอเมริกาและหมู่เกาะแคริบเบียน (LAC) ส่วนใหญ่ ยกเว้น คิวบา นิคารากัว เวเนซุเอลา และโบลิเวีย ก็เป็นประเทศประชาธิปไตย แต่มีประเทศเพียงครั้งหนึ่งเท่านั้นที่เป็นประเทศเสรีประชาธิปไตย ในส่วนของประเทศในเขตยุโรปตะวันออกและยุโรปกลางนั้น (CEE) จะมีลักษณะเช่นเดียวกันกับเขตลาตินอเมริกาและหมู่เกาะแคริบเบียน เมื่อพิจารณาข้อมูลในทวีปเอเชีย (Asia) จะเห็นได้ว่า ประเทศจำนวน 2 ใน 5 จากทั้งหมด 25 ประเทศ (เอเชียตะวันออก เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเอเชียใต้) เป็นประเทศประชาธิปไตยแบบการเลือกตั้ง และมีสัดส่วนเพียงแค่ 1 ใน 6 เท่านั้นที่เป็นประเทศเสรีประชาธิปไตย มีประเทศในสัดส่วน 1 ใน 3 ของประเทศในภูมิภาค Sub-Saharan Africa (SSA) ที่อาจจะเรียกได้ว่าเป็นประเทศประชาธิปไตยแบบการเลือกตั้ง ซึ่งหากพิจารณาระดับของความยากจนในเขตภูมิภาคนี้แล้ว ก็อาจถือได้ว่าเป็นความสำเร็จที่ไม่น้อยเลยทีเดียว นอกจากนี้ ยังมีสัดส่วน 1 ใน 6 ของประเทศทั้งหมดในภูมิภาคนี้ (รวมทั้งแอฟริกาใต้) ที่เป็นประเทศเสรีประชาธิปไตยอีกด้วย อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาข้อมูลของประเทศรัสเซีย (FSU) ประเทศในตะวันออกกลาง และแอฟริกาเหนือ (MENA) แล้วจะเห็นได้ว่าตัวเลขดูไม่สู้ดีนัก

ปัจจัยแนวโน้มที่ก่อให้เกิดความล้มเหลวของระบอบประชาธิปไตย

ความล้มเหลวของระบอบประชาธิปไตยเป็นผลสืบเนื่องมาจากปัจจัยแนวโน้ม 5 ปัจจัยดังต่อไปนี้

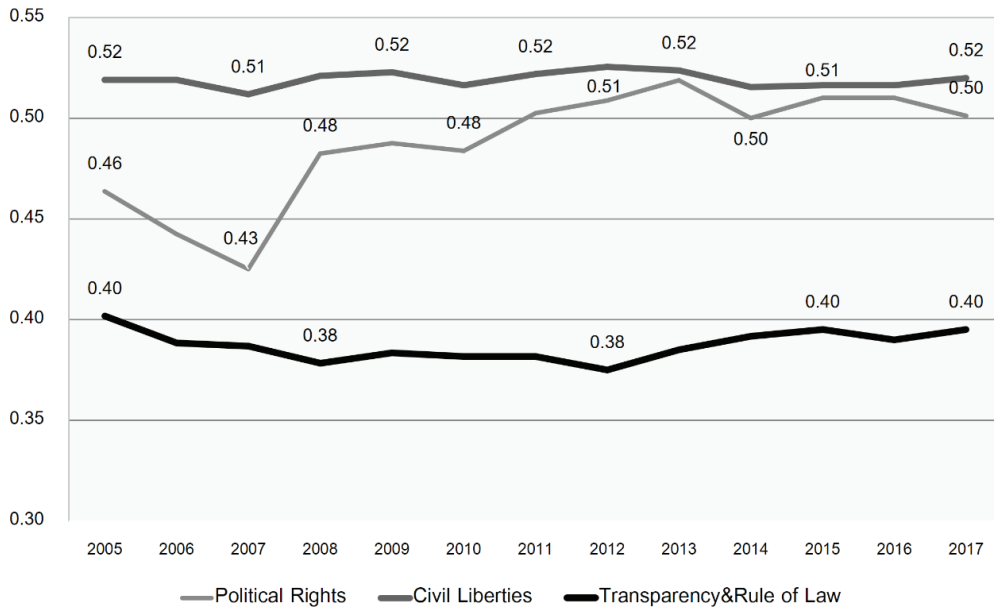
Trends In Political Rights, Civil Liberties, and ROL in
Sub-Saharan Africa, 2005-2017

ภาพที่ 3. กราฟแสดงแนวโน้มของสิทธิทางการเมือง เสรีภาพของพลเมือง ความโปร่งใสและหลักนิติรัฐในภูมิภาค Sub-Saharan Africa (2005-2017)

1. แนวโน้มการเสื่อมถอยของหลักนิติรัฐ ข้อมูลแสดงในภาพที่ 3 ได้ยืนยันประเด็นเกี่ยวกับความอ่อนแอและความเสื่อมถอยของหลักนิติรัฐ จากการนำข้อมูลสองส่วนจาก Freedom House ด้านสิทธิทางการเมืองและเสรีภาพของพลเมืองในเขต Sub-Saharan Africa และได้นำข้อมูลดังกล่าวมาแตกออกเป็น 3 มิติ รวมทั้งได้แจกแจงคะแนนข้อมูลดังกล่าวลงในช่วงคะแนนระหว่าง 0-1 จะเห็นได้ว่า เส้นกราฟบนสุดเป็นเส้นที่แสดงแนวโน้มในส่วนของเสรีภาพของพลเมืองที่ลดลงเรื่อย ๆ แต่ก็ยังอยู่ในระดับที่สูงกว่าในส่วนของเส้นสิทธิทางการเมืองและเส้นของความโปร่งใสและนิติรัฐ ซึ่งอยู่ในระดับที่ต่ำที่สุด ในทวีปแอฟริกันนั้น ระดับของความโปร่งใสและหลักนิติรัฐจะเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญของสภาวะถดถอยของประชาธิปไตย โดยระดับของความโปร่งใสและนิติรัฐจะอยู่ในระดับที่ต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับระดับสิทธิทางการเมืองและเสรีภาพของพลเมือง

Trends In Political Rights, Civil Liberties, and ROL in Asia, 2005-2017

ภาพที่ 4. กราฟแสดงแนวโน้มของสิทธิทางการเมือง เสรีภาพของพลเมือง ความโปร่งใสและหลักนิติรัฐ ในภูมิภาคเอเชีย (2005-2017)

ภาพที่ 4 แสดงข้อมูลแนวโน้มการเสื่อมถอยของหลักนิติรัฐในทวีปเอเชียที่ไม่ได้เห็นภาพของการเปลี่ยนแปลงมากนักในช่วง 12 ปีที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม เราจะเห็นความห่างของคะแนนในส่วนของสิทธิทางการเมืองและเสรีภาพของพลเมือง เมื่อเทียบกับระดับความโปร่งใสและนิติรัฐที่จะอยู่ในระดับที่ต่ำสุดตลอดช่วงระหว่างปี ค.ศ.2005-2017

2. แนวโน้มกระแสประชานิยมที่ปราศจากหลักเสรีนิยม (Illiberal Populism) ปรากฏการณ์ในช่วงไม่นานมานี้คือ กระแสประชานิยมที่ปราศจากหลักเสรีนิยม เนื่องจากทุกคนพูดถึงประชานิยมเราจึงจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจก่อนว่าประชานิยมคืออะไร ประชานิยมจะมีลักษณะที่สำคัญบางประการ กล่าวคือ จะมีลักษณะของการต่อต้านชนชั้นนำ ซึ่งหมายถึง ความพยายามในการสร้างความเสื่อมเสียชื่อเสียงให้แก่ใครก็ตามที่มีอาชีพอยู่ในภาคสาธารณะ ระบบราชการ การบริหารงานภาครัฐ การพัฒนา ใครก็ตามที่ปฏิบัติหน้าที่ให้กับภาครัฐ (deep state) นักการธนาคาร นักธุรกิจชั้นนำ นักการเมือง ฯลฯ ซึ่งบุคคลกลุ่มนี้จะถูกมองว่าเป็นชนชั้นนำที่ทุจริตคอร์รัปชัน เอาเปรียบและไม่ใส่ใจชนชั้นสามัญชนคนธรรมดาทั่วไปซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของสังคม

ประชาานิยมที่ปราศจากหลักเสรีนิยมจะมีลักษณะที่เน้นการต่อต้านสถาบันต่าง ๆ ในสังคมขณะนั้น ซึ่งสถาบันเหล่านั้นจะถูกมองว่ามีความบกพร่อง ไม่สมบูรณ์ และเต็มไปด้วยการทุจริต โดยแนวคิดประชาานิยมนั้นมักจะนำเสนอแนวทางการปฏิรูปแบบรุนแรง ซึ่งอาจกล่าวได้ว่านักประชาานิยมนั้น จริง ๆ แล้ว ต่อต้านความเป็นพหุนิยม ไม่ให้ความสำคัญกับความคิดเห็นที่แตกต่างหลากหลายของคนในสังคม มักคิดว่าตนมีคำตอบที่ดีที่สุดให้แก่สังคมนั้น ๆ และมักจะมองว่าการที่เราไม่อยู่ข้างเขาหมายถึง เราต่อต้านเขา นักประชาานิยมมักจะพูดเสมอว่า พวกเขา คือตัวแทนของกลุ่มคนที่ควรได้รับสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่ถูกเอารัดเอาเปรียบโดยชนชั้นนำตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ผู้ที่อยู่ฝ่ายตรงข้ามกับพวกเขา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รัฐและชนชั้นนำทางเศรษฐกิจคือ กลุ่มคนที่เอารัดเอาเปรียบคนส่วนใหญ่ในสังคม ดังนั้น ประชาานิยมมักจะมีแนวโน้มที่จะครองอำนาจและความเป็นใหญ่ โดยการอ้างว่า พวกเขา คือ ตัวแทนที่แท้จริงของคนในสังคมคนอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักการเมืองคือผู้ที่ปล่อยข่าวเท็จ ใช้อำนาจประชาชน และไม่สมควรใช้อำนาจในระบบการเมือง โดยลักษณะเช่นนี้คล้ายคลึงกับการใช้วิธีหยั่งเสียงประชาชน หรือไม่ให้ความสำคัญกับระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน (representative democracy) แต่กลับจะให้ความสำคัญกับการผลักดันผู้นำที่มีบารมี (charismatic leader) ที่จะมีคำตอบที่ดีที่สุดให้แก่คนในสังคมในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เป็นบุคคลที่อยู่เหนือการเมืองที่เต็มไปด้วยความเสื่อมเสียและทุจริตคอร์รัปชัน ดังนั้น ทางออกที่ดีคือ การให้อำนาจแก่ผู้นำ การใช้วิธีการหยั่งเสียงประชาชน และการให้ความเอ็นดูผู้นำในทุก ๆ เรื่อง

ในส่วนของความไม่มีหลักเสรีนิยมนั้นจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการขาดความอดทนอดกลั้นในความแตกต่างหลากหลายในการนับถือศาสนา ลัทธิเหยียดผิว เผ่าพันธุ์นิยม การทำให้ชนกลุ่มน้อยเสื่อมเสียชื่อเสียง ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นอันตรายอย่างยิ่ง การต่อต้านผู้อพยพ ซึ่งเป็นความรู้สึกของคนส่วนหนึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศในทวีปยุโรป ทำยที่สุดแล้ว ความเป็นชาตินิยมที่มีความรุนแรง การต่อต้านกระแสโลกาภิวัตน์อันส่งผลให้เกิดการต่อต้านทางการค้าและการรวมตัวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของประเทศต่าง ๆ จะเป็นส่วนผสมที่เป็นอันตรายอย่างยิ่ง ซึ่งปรากฏการณ์เหล่านี้ได้เริ่มเกิดขึ้นในทวีปยุโรปและบางส่วนของประเทศสหรัฐอเมริกา

3. แนวโน้มของการแบ่งขั้วทางการเมืองโดยมีสื่อสังคมเป็นปัจจัยเสริม การแบ่งขั้วทางการเมืองทวีความรุนแรงขึ้นอันเป็นผลมาจากกระแสของการใช้สื่อสังคม ซึ่งทำให้เราสูญเสียพื้นที่สาธารณะที่อย่างน้อยทุก ๆ คนจะสามารถแบ่งปันข้อมูลและข้อเท็จจริงต่าง ๆ ได้ ในปัจจุบันโลกของสื่อเกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็ว บุคคลเริ่มสร้างข้อเท็จจริงของตนเองและมีการหักล้างข้อเท็จจริงกันอย่างกว้างขวาง ข้อเท็จจริงต่าง ๆ กลับกลายเป็นขึ้นอยู่กับบุคคลนั้น ๆ ว่าเห็นเป็นเช่นไร ปรากฏการณ์เช่นนี้ทำให้คนในสังคมขาดความมั่นใจว่าอะไรกันแน่คือ ข้อเท็จจริง และควรจะเชื่อข้อเท็จจริงจากแหล่งใด หรือไม่ก็ตัดสินใจเลือกเสพเฉพาะสื่อที่นำเสนอข้อมูลต่าง ๆ เช่น ข้อมูลทางการเมืองที่ไม่ตรงตามความเป็นจริง ข้อมูลที่มีอคติ และการบิดเบือนข้อเท็จจริง เป็นต้น

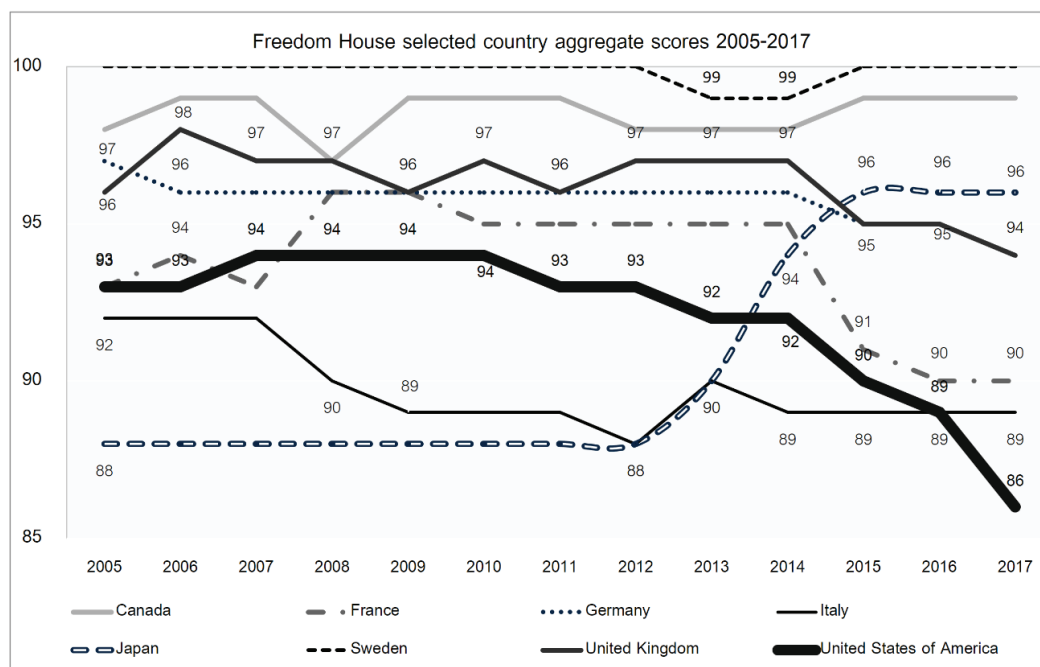
เนื่องจากการสร้างรายได้จากการโฆษณาเป็นตัวกำหนดความอยู่รอดของสื่อสังคม และรายได้จากการโฆษณานั้น ก็จะขึ้นอยู่กับจำนวนคนที่ติดตามชมเนื้อหาต่าง ๆ ที่ถูกนำเสนอ บนพื้นที่สื่อ จำนวนคนที่มีบัญชีภายใต้สื่อ หรือระยะเวลาที่คนเป็นสมาชิกของสื่อ นั้น ๆ ดังนั้น ธรรมชาติของโมเดลธุรกิจของสื่อสังคมจะอยู่ที่การทำให้คนติดสื่อเป็นหลัก ซึ่งจะทำให้เกิดแนวโน้มการให้ ข้อมูลที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง บิดเบือนข้อเท็จจริง ข้อมูลแบบสุดโต่ง มีอคติ ซึ่งเป็นสิ่งที่สวนทาง กับวัฒนธรรมประชาธิปไตย และนำไปสู่การแบ่งขั้วทางการเมืองที่อยู่บนพื้นฐานข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง นั้นเอง

4. แนวโน้มการหวนคืนของอำนาจเผด็จการ ในปัจจุบันนี้ ประเทศรัสเซียและจีนมี บทบาทสำคัญต่อภูมิรัฐศาสตร์ของโลก และมีแนวโน้มที่จะมีความเป็นเผด็จการมากยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ เราคงเคยได้ยินเรื่องราวเกี่ยวกับการกำจัดฝ่ายตรงข้ามทางการเมืองและภาคประชาสังคมเนื่องจาก เป็นส่วนที่ทำหน้าที่ตรวจสอบรัฐบาล รัฐบาลเผด็จการของประเทศเหล่านี้ มักจะร่วมมือซึ่งกันและกัน เทคโนโลยีที่รัฐบาลเผด็จการใช้ในการตรวจสอบสอดส่องพฤติกรรมของคนในสังคมหนึ่งกำลังถูกส่ง ต่อไปให้กับรัฐบาลเผด็จการอีกประเทศหนึ่งในทวีปเอเชีย แอฟริกา และอื่น ๆ จะเห็นได้ว่า ทั้งตัวแบบ ทางการเมือง ตัวแบบทางกฎหมาย และเทคโนโลยีที่ใช้สำหรับการปราบปรามประชาชนกำลัง แพร่กระจายไปทั่วโลก และพลังอำนาจของจีนกำลังเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ และมีความกังวลว่าจีน กำลังพยายามกุมอำนาจในเขตแปซิฟิก นอกจากนี้ นโยบายเส้นทางสายไหมศตวรรษที่ 21 (Belt and Road Initiative—BRI) ทั้งทางบกและทางทะเลของจีนกำลังขยายตัวและกำลังแผ่อิทธิพล และอำนาจควบคุมทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมืองในภูมิภาคเอเชียและยุโรป

5. แนวโน้มความเสื่อมถอยของค่านิยมเสรีประชาธิปไตยในตะวันตก แนวโน้มสุดท้าย คือสถานการณ์ที่ประชาธิปไตยในประเทศตะวันตกกำลังเสื่อมถอย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในประเทศ สหรัฐอเมริกา เมื่อพิจารณาข้อมูลในภาพที่ 5 ซึ่งเป็นภาพที่ประมวลข้อมูลจาก Freedom House จะเห็นได้ว่า ในปี ค.ศ.2005 ประเทศสหรัฐอเมริกาไม่ได้อยู่ในตำแหน่งที่มีคะแนนสูงสุดเมื่อเทียบกับประเทศอุตสาหกรรมอื่น ๆ แต่ก็ไม่ได้อยู่ในตำแหน่งที่ต่ำสุดเช่นกัน อย่างไรก็ตาม จะเห็นแนวโน้ม ที่ลดต่ำลงเรื่อย ๆ และปี ค.ศ.2017 สหรัฐอเมริกาตกลงมาอยู่ที่ระดับ 86 คะแนน ซึ่งเป็นคะแนน ที่ต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำ (G7) อื่น ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ความเป็นอิสระ ของสื่อและคุณภาพของการเลือกตั้งกำลังอยู่ในสภาพที่ถูกกดดันอย่างหนัก วัฒนธรรมทางการเมือง ในระบอบประชาธิปไตยกำลังถูกลดคุณค่าลงด้วยการเขียนข้อความลงใน Twitter ความอดทนอดกลั้น ต่อความคิดเห็นที่แตกต่างหลากหลายของฝ่ายตรงข้ามหรือต่อชนกลุ่มน้อยกำลังลดต่ำลง

คำถามคือ สหรัฐอเมริกากำลังไม่ส่งเสริมประชาธิปไตยแล้วหรือ มีข้อมูลปรากฏให้เห็นว่า ชาวอเมริกันมีความเต็มใจที่จะเลือกทางเลือกความเป็นเผด็จการมากยิ่งขึ้น

Democratic Trends in Advanced Democracies

ภาพที่ 5. แสดงแนวโน้มประชาธิปไตยในประเทศตะวันตก

บทสรุป

สิ่งที่ เป็นสาเหตุของสภาวะวิกฤติเสรีประชาธิปไตยสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 มิติคือ สภาวะภายในประเทศและสภาวะการณ์โลก สภาวะภายในประเทศ ประกอบด้วย สภาวะเศรษฐกิจ ขบเซา สภาพค่าแรง สภาวะที่ชนชั้นกลางและชนชั้นแรงงานขาดความมั่นใจในความมั่นคงของตนเอง ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นอย่างรุนแรง ในช่วงระยะ 20 ปีที่ผ่านมา ความร่ำรวยที่เพิ่มมากขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศส่วนหนึ่งของยุโรป และบางประเทศในเอเชีย ส่วนใหญ่แล้วไปกระจุกตัวอยู่ที่ชนชั้นในระดับร้อยละ 1 แรกของสังคม หรือที่ชนชั้นร้อยละ 5 - 10 แรก อย่างแน่นอน ในขณะที่คนที่เหลืออีกร้อยละ 90 ในสังคมไม่ได้มีสถานะทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้นแต่อย่างใด สภาพเช่นนี้ไม่ได้เป็นสภาพที่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนภายใต้ระบอบประชาธิปไตย จุดใดจุดหนึ่ง คนในสังคมจะเริ่มมีกระแสต่อต้าน และเมื่อเวลาผ่านไป กระแสประชานิยมอาจผันไปสู่อุดมการณ์ฝ่ายซ้ายอย่างรุนแรงในที่สุด

นอกจากนี้ เรายังมีความท้าทายในการรับมือกับความแตกต่างหลากหลายที่เพิ่มมากขึ้น ในปัจจุบัน การอพยพโยกย้ายถิ่นฐานในอดีตได้ส่งผลให้ประเทศสหรัฐอเมริกามีความเข้มแข็งและมีประชาธิปไตยที่เฟื่องฟู อย่างไรก็ตาม ในสถานการณ์ที่คน 1 ใน 10 ในสังคมเป็นผู้ที่เกิดและเติบโตในต่างประเทศ คงเป็นเรื่องที่ยากมากในการที่จะซึมซับสภาพเช่นนี้ในช่วงระยะเวลาอันสั้น

ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นประเทศที่เป็นสังคมของคนโยกย้ายถิ่นฐานระดับต้น ๆ มีผู้โยกย้ายถิ่นฐานคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 14 ทั้งนี้ หลายประเทศในทวีปยุโรป เช่น เยอรมัน สวีเดน อังกฤษ และเนเธอร์แลนด์ มีอัตราของผู้อพยพอยู่ที่ร้อยละ 10 ซึ่งประเทศเหล่านี้ไม่มีประสบการณ์ในการซึมซับผู้อพยพโยกย้ายถิ่นฐานมาก่อน และการซึมซับผู้อพยพที่มาจากตะวันออกกลางและส่วนอื่น ๆ ทั่วโลกถือเป็นความท้าทายทางวัฒนธรรมอย่างยิ่ง ประเทศเหล่านี้จึงต้องการเวลาที่จะปรับตัวนั้นเป็นความจำเป็นทางด้านจริยธรรมที่ประเทศประชาธิปไตยเหล่านี้จะรับความท้าทายจากความหลากหลายที่เพิ่มขึ้นดังกล่าว

ในส่วนของสภาวะการณ์โลกนั้น จะเห็นได้ว่า การย้ายถิ่นฐานที่เพิ่มมากขึ้นนั้นเป็นผลอันเนื่องมาจากการล่มสลายทางสังคมในประเทศต่าง ๆ เช่น ซีเรีย อัฟกานิสถาน ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีการทุจริตคอร์รัปชันในระดับโลกาภิวัตน์ เนื่องจากการโยกย้ายถ่ายเทความร่ำรวยระหว่างประเทศทำได้สะดวกและรวดเร็วมากขึ้น และการฟอกเงินก็สามารถถูกจัดการได้อย่างสะดวกโดยกลุ่มนักกฎหมายและนักบัญชีทั้งในประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา และประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำอื่น ๆ สภาพทุจริตเช่นนี้ก็ได้กลับมาทำลายระบบของเราเอง แม้กระทั่งระบบการเมือง และถือเป็นการส่งเสริมการทุจริตในประเทศอื่น ๆ ด้วย

ณ จุดนี้ เมื่อเราตระหนักและวิเคราะห์สิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบันแล้วจะเห็นได้ว่า เราอยู่ในจุดที่โลกกำลังจะเกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ และหากเราไม่ได้ให้ความสำคัญกับการพยายามสร้างความเข้มแข็งให้ระบอบประชาธิปไตยอย่างจริงจัง จัดการความท้าทายทางสังคมและเศรษฐกิจ พัฒนาคุณภาพของระบอบประชาธิปไตย และต่อสู้กับอิทธิพลและความทะเยอทะยานของรัสเซียและจีน โลกของเราก็คงจะกลายเป็นที่ที่มีอันตราย ซึ่งเรากำลังเริ่มเห็นการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว แต่ก็ไม่สามารถรับประกันได้ว่าผลจะออกมาในรูปใด เรากำลังอยู่ในช่วงระยะเวลาลื่นไหลเปลี่ยนผ่าน (fluid period) ที่สำคัญในประวัติศาสตร์โลก